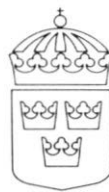

Motion till riksdagen

1987/88:Ju11

Allan Ekström (m)

om förbättringar inom rättshjälpsystemet
(prop. 1987/88:73)

Mot.
1987/88
Ju11-15

1. I propositionen föreslås bl. a. att förmånen av allmän rättshjälp liksom hittills skall vara beroende av inkomstens storlek samt att årsinkomsten får uppgå till högst sju basbelopp, motsvarande – med det i propositionen använda basbeloppet (23 300 kr.) – omkring 160 000 kr. (Dagens beloppsgräns utgör alltsedan den 1 maj 1983 110 000 kr.)

Rättshjälpskommittén, vars betänkande utgör grund för propositionen (SOU 1984:66), föreslog enhälligt att den övre inkomstgränsen skulle *slopas* av rättviseskäl. Enligt kommittén är det uppenbarligen så att behovet av ekonomiskt bistånd inte plötsligt upphör vid en viss inkomst utan också har samband med omfattningen av den process e. d. som är aktuell. För den som t. ex. tvingas föra talan mot ett läkemedelsbolag på grund av en läkemedelsskada är det enligt kommitténs mening uppenbart att en årsinkomst om 110 000 kr. är otillräcklig. Men det är – framhåller kommittén – icke endast i omfattande mål av denna karaktär som problem uppstår. Så kan nämligen vara fallet också i mål om äktenskapsskillnad och därmed sammanhängande frågor, eftersom rättsskyddsförsäkringens villkor är sådana att den typen av angelägenheter inte täcks av försäkringen. Även t. ex. en vårdnadsvist kan därför för den som tjänar mer än 110 000 kr. innebära stora ekonomiska påfrestningar. Vad nu sagts talar enligt kommitténs åsikt för att den övre inkomstgränsen slopas. Enligt kommittén saknar vidare det argumentet bärkraft, att inkomstgränsen är motiverad av önskan att spara på statens resurser. Det är nämligen så att det endast undantagsvis blir fråga om kostnader för staten med hänsyn till att rättshjälpsavgifterna blir förhållandevis höga. Kommitténs slutsats blir att "när rättshjälpsmedel undantagsvis tas i anspråk och sloandet av inkomstgränsen alltså medför en kostnadsökning blir det i sådana angelägenheter där det är berättigat att den enskilde ges ett ekonomiskt stöd" (SOU 1984:66 s. 99).

Det bör understrykas att kommittén – som var parlamentariskt sammansatt och där flera av ledamöterna var väl förtrogna med förfarandet vid domstol – var enhällig i denna sin bedömning.

Av propositionen framgår att maximibeloppet för rättshjälpsavgiften blir för den som har 150 000 kr. i årsinkomst 6 320 kr. och för den som har 160 000 kr. i årsinkomst 7 520 kr. (prop. s. 48). Till denna avgift skall emellertid i förekommande fall läggas en tilläggsavgift på högst det dubbla maximibeloppet (14 a §), innebärande att den totala kostnaden i exemplet för "den rättsökande" blir 18 960 kr. respektive 22 560 kr. De angivna siff-

rona bekräftar utan vidare rättshjälpskommitténs slutsats att det blir endast i undantagsfall som rättshjälpsmedel behöver tagas i anspråk men att det i en dylik situation i gengäld är rättvist att det allmänna lämnar ekonomiskt bistånd, som då närmast får karaktären av "katastrofhjälp" i en extrem ekonomisk situation. Någon kan ju bli indragen i en dyr process mot sin vilja i ett fall där ingen rättsskydds försäkring finns att tillgå. Utan tillgång till allmän rättshjälp kan han då vara ur stånd att försvara sig i rättegången.

Departementschefens invändningar mot den enhälliga kommittéuppfattningen (prop. 42) saknar bärkraft.

Ett slopande av den övre inkomstgränsen innebär – förutom ändring av 6 § – att 12 §, som handlar om rättshjälpsavgiftens storlek, måste kompletteras i motsvarande mån. Multipeln bör utgöra 10 % av den del av inkomsten som överstiger sex men ej sju gånger basbeloppet, 12 % av den del av inkomsten som överstiger sju men ej åtta gånger basbeloppet, 14 % av den del av inkomsten som överstiger åtta men ej nio gånger basbeloppet, 16 % av den del – osv. Det får ankomma på utskottet att utarbeta erforderlig lagtext.

För fullständighetens skull bör nämnas att den föreslagna utformningen av rättshjälpen får – fullt godtagbara – konsekvenser för tilltalads återbetalningskyldighet enligt 31 kap. 1 § rättegångsbalken (SOU 1985:4 s. 79).

II. Enligt propositionen får till rättshjälpsbiträde förordnas *annan* än advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå endast "om det finns skäl för det" (21 §). Syftet med uttryckssättet är att minska utrymmet för att ge andra jurister än advokater och biträdande jurister på advokatbyråer uppdrag som biträde enligt rättshjälpslagen (prop. 58).

Förslaget innebär ändring av nuvarande ordning, enligt vilken alla jurister som är lämpliga dvs. kvalificerade för uppgiften behandlas *lika*. Den föreslagna särbehandlingen, för vilken stöd ej heller kan hämtas ur kommitténs betänkande, är i realiteten att uppfatta som ett slags näringsförbud. Förslaget bör därför av näringsrättsliga skäl icke genomföras.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

1. att riksdagen beslutar om sådan ändring av 6 och 12 §§ rättshjälpslagen som följer av vad som förordas i motionen,
2. att riksdagen avslår förslaget till ändring av 21 § första stycket rättshjälpslagen.

Stockholm den 20 januari 1988

Allan Ekström (m)